

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת וישב

א. הרמב"ם - מורה נבוכים ג. מט.

פרק לח' פסוקים כג': ל"ה, כ"ג

"ויאמר יהודה תקח לה פן נהיה לבז, הנה שלחתי הגדי הזה וכיו"ב

יש ללמוד פרשת יהודה מדה נעלה וצדק במשפטים, ופירוש הדבר הוא, שביאת הקדשה קודם מתן תורה כביאת האדם על אשתו אחר מתן תורה, כלומר שהוא מעשה המותר שאין בו תיעוב כלל ומתן השכר המוסכם עליו לקדשה אז כמתן כתובת אשה לה עתה בזמן הגרושין... והצדק אשר למדנוה הוא אמרו בנקותו את עצמו שלא גזלה ולא שקר ולא גרע ממה שהסכים עמה עליו 'הנה שלחתי הגדי הזה וכיו"ב'... וזהו הצדק אשר נחלוהו מיעקב ויצחק ואברהם שלא לשנות דבור ואל להחליף מועד וליתן כל החובות בשלמות ובמלואם.

מ"ג ג, מ"ט

תלפ

1. מה הטריד את פרשנינו קבואו לפאר את פסוקנו?

2. מה פדיון רוצה פרשנו ללמוד מכאן?

3. איך הפסוק האלפתי מסווג?

* * *

ב. מדרשי תורה להקדוש ר' אנשלמה האשתורקי הי"ד.

פרק לט' פסוק: כג': אין שר בית הסוהר רואה את כל מאוסה וכיו"ב, אין ספק כי שר בית הסוהר היה יודעו ומכירו בידא שמים, וזה שאמר: כי יי אתו, ואעפ"כ היה חוקר בשירותו בנשים הנאסרות תמיד שם והיו עומדות לברנה אסורות תחת ידו ואין דובר אליהן דבר בלערו; ובצאתו מהסוהר היה חוקר אותנה על שירות הנער ואם חטא בהן בסיו ובשפתיו דרך צחוק ולעג או בשום דבר, ותאמרנה לא, גם הן הוסיפו שבת על צניעותו ועל מדותיו, ועל זאת החקירה אמר: אין שר בית הסוהר רואה את כל מאוסה בידו באשר יי אתו, שהיו כל מעשיו לשם שמים, ולזה אמר שהיה מצליח, ולזה לא הענישו כי לא האמין לדבר אשתו ועם כל זה לא היה מתירם לכבודו, אמנם השלישו על כל האסורים כלם:

1. קרא את הפסוק שם, איפה נמצא נראית לפרשנו אליה הוא מחפש פתרון?
2. מה מביא למוסקנה שם בית הסוהר ידע את יראת השמים של יוסף והוקירו אל כק?
3. מה ענין "הנשים הנאסרות" כאן?
4. למה לא האמין לאשתו?
5. למה "לא היה מתיר"?
6. מה בכל צוה ולמה?

* * *

ג. המלבי"ם התורה והמצוה.

פרק מ' פסוק א': מ (א) חטאו משקה מלך מצרים והאפה. הנה חז"ל בארו שחטא המשקה היה שנמצא זבוב בכוס, וחטא האופה היה שנמצא צרור בלחם. וכשנעניין כדיניהם הנה חטא האופה הוא פשיעה גדולה, וגם אופה אחר משרת לשר קטן יחשב לו זאת לפשע אם ימצאו עפר וצרורות בלחמו. אבל חטא המשקה הוא קל מאד, שהזבוב יכול בכוס לרוב והוא קרוב לאינס, והיה זה חטא גדול יען שהיה משקה המלך, שמצד זה גם חטא קטן לגדול יחשב, וז"ש שהמשקה חטא מצד שהוא משקה מלך מצרים, כי אצל אחר לא יחשב זה לחטא כלל, והאופה חטא מצד עצמו שהוא חטא גם אצל אופה אחר. אולם כשנדקדק בפ' זאת לפעמים יקראם בשם משקה ואופה, ולפעמים יקראם בשם שר המשקים ושר האופים, ומזה מבואר כפי שכבר העירו המפרשים שהיה בחצר מלכותו של פרעה, כמו שהוא גם היום בחצרות המלכים, שהמלך ימנה שרים גדולים מרואי פניו, שר אחד יקרא שר המשקים שהוא יתן הכוס על כף פרעה לכבוד ולתפארת, ושר אחר יקרא בשם הכבוד שר האופים שהוא יביא על שלחן המלך מכל מאכל פרעה מעשה אופה, אולם השרים האלה שהם שרים גדולים ונכבדים לא יעסקו בעצמם לעשות היין ולאפות הפת, רק הם יש להם עבדים אומנים במלאכות אלה והם נאמנים לאדוניהם שנכון לבם בטוח שלא יחטאו באומנותם, כי כל חטא ופשע שימצא בפת בג המלך ובין משתיו לא יעניש המלך את החוטא לבד רק את השר המופקד על זה מן המלך, שהוא קבל עליו אחריות של האומנים שהפקיד במקומו לעבוד עבודתו, עפ"ז ספר כי חטאו המשקה והאופה, שהם האומנים שמנו אותם השרים, ובאר ג"כ כי חטא המשקה היה קטן מחטא האופה ולא יחשב חטא רק מצד שהוא משקה מלך מצרים כנ"ל ובאר שחטא המשקה והאופה שהם האומנים היו לאדניהם, המשקה חטא לשר המשקים אדוניו והאופה לשר האופים, ועקר החטא היה למלך מצרים, ועז"א במדרש רבנן אמרי שר המשקים זבוב נמצא וכו' לאדוניהם בתשמיש אדוניהם, ר"ל המשרתים הקטנים חטאו בתשמישם ואומנתם לאדוניהם, ר"ל לשר המשקים ושר האופים :

1. פרשנו פונה את דבריו אל מאמר חז"ל לפי זה, בצמצם מה הפציה בכלל?
2. איך פרשנו מסביר את ההיררכיה בחצרות המלכיות ואל מה פססוקים הוא פונה זאת?
3. מה אם כן מסקנתו מכל זה?
4. למה נצטט שר האופים כל כך קשה?

* * *

פרק מ' פסוק יג':

מ, יג ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון
אשר היית משקהו.

יתכן¹, כי אם יפול בלבב האדון איות חשש
ספק באמונת עבדו, אז לא יקח מידו כוס
מיוחד אליו, רק כי יתנו שני כוסות על
השלחן, והעבד ימלאם יין מכלי אחד, והאדון
יקח האדון, והשני ישתה העבד, ואחר זה
ישתה האדון. לכך אמר שלא יתא שום חשש
ספק בלבבו עליו, שתתן "כוס פרעה" —
המיוחד אליו — "בידו וכו' כאשר היית
משקהו", ולא שתשתה עמו, והוא² ישתה
לבדו. וההשגחה עשתה שיחלום גם שר
האופים³, ויפתור לו לרעה, כדי שיאמין בו
שר המשקים. כי אם לא כן, יחשוב כי רצה
לחנפו ולפתור לטובה, וכמו שביארתי לעיל,
ופשוט.

שם שם

נראה דמן השמים היה שיהיה ימים עם שר
המשקים והאופים⁴, ללמוד טכסיסי מלכות
וכל חללה של רשות אשר ראוי לשליט

פסוק

1. איך פרשנו מפי' ומדייק בפסוקים?
2. למה היה חשוב לו להדגיש זאת?
3. פרשנו צונה על אלה על אלה נאמרה בדרך אורק תקופת מאסר יוסף, למה?
4. פרשנו קוצר שהרי' היו ממונים על כל הצוסקים במלכותם, למה זה חשוב לו?

* * *

ה. תועליות להרלב"ג.

פרק מ' פסוק טו':

גם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור:

קפו) ראוי לשלם שיהיה כוסה קלון האנשים ואף אם גמלוהו רע. הלא תראה כי יוסף
לא רצה לגלות חרפת אשה אדוניו אל שר המשקים אבל אמר לו וגם פה
לא עשיתי מאומה וכן לא רצה להודיע זה אל שר הטבחים עם מה שהיה בזה החכמה
שלא טבעש אשה אדוניו עליו ומסיף להעלילו:

פסוק

1. מה בדיוק רוצה פרשנו ללמוד כאן?
2. מה היתה חכמה בכך מצד יוסף?
3. מנין לו כל זאת?

* * *

לידע. ולכן חלמו רק שלושה ימים קודם
צאתם, שאם חלמו קודם, אז שר האופים קצף
עליו¹, ולא היה מלמדו מסתרי המלוכה
ומנהגיה. ושר המשקים ושר האופים המה היו
שרי המדינה של כל המשקים והאופים במדינה
עליהם², ועל המכס מהם, ודו"ק³.

(מ, יג) 1. בביאור הביטוי "כוס פרעה בידו
כמשפט הראשון". 2. אלא הוא (פרעה). 3. כי
לכאורה פתרון כזה מפורט היה מספיק כדי לשכנע
את שר המשקים על יכולתו של יוסף בפתרון
חלומות, ולהמליץ עליו לפני פרעה. 4. ד.ה.
ויקצוף פרעה.

(שם שם) 1. כלומר שנה תמימה, מחזור שלם של
שנה עם כל הקשור בטקסי המלוכה. כי די היה
להיות שם קצת זמן לפני החלומות של השרים על
מנת לפתור אותם בהסכמתם. 2. על פתרונו
השלילי. 3. חידושו של רבינו חיינא הכה, כלומר,
היו ראשי הסתדרות המשקים והאופים שבמדינה.
4. אולי מדייק מההבדל בין פסוק א' (בו חטאו
משקה המלך והאופים) ובין פסוק ב' (בו קצף פרעה
על שר המשקים ושר האופים).